

Dileklerden ritüellere: Hıdırellez'in yaşayan kültürel mirası

From wishes to rituals: The living cultural heritage of Hıdırellez**

Beste DEMİR^{1*} (orcid.org/ 0009-0007-4374-0294)

Cevdet AVCIKURT² (orcid.org/ 0000-0002-9169-9763)

¹Balıkesir Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü, Balıkesir, Türkiye

²Balıkesir Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, Balıkesir, Türkiye

Özet

Amaç: Bu çalışmada, Hıdırellez'in Mit-Ritüel Kuramı çerçevesinde incelenmesi amaçlanmaktadır.

Yöntem: Çalışmada nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji (olgubilim) kullanılmış, Hıdırellez'i doğrudan deneyimleyen katılımcıların yaşantı ve anlatıları incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, Edirne'de gerçekleştirilen Hıdırellez ve Kakava Şenlikleri'ne katılan farklı yaş grupları ve sosyo-kültürel özelliklere sahip bireyler oluşturmaktadır. Amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilen katılımcılarla yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır.

Bulgular: Elde edilen bulgular, katılımcıların Hıdırellez'i çoğunlukla "baharın gelişi" ve "Hızır-İlyas anlatısı" ile özdeşleştirdiğini göstermektedir. Bununla birlikte, Hızır- İlyas anlatımının kökenlerine paralellik gösteren mitolojik bağlantıların (Gılgamış, İskender, Glaukos, Musa-Hızır) toplumsal bellekte yeterince yer bulmadığı belirlenmiştir. Ritüeller açısından ise ev temizliği, yemek hazırlığı, dilek dileme, ateşten atlama, salıncakta sallanma, pikniğe gitme, kısmet oyunları ve suya girme ön plana çıkmıştır.

Tartışma: Araştırma sonucunda, katılımcıların büyüklerinden gördüğü Hıdırellez ritüellerini çoğunlukla devam ettirdiği görülmektedir. Ancak katılımcılar bu ritüellerin arkasındaki hikâye ya da mitolojik anlatılara yeterince hâkim değildir. Bu bağlamda Hıdırellez'in ritüel ve mitolojik boyutlarının korunması, kuşaklar arası aktarımının güçlendirilmesi ve UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi'nde yer almasının kültürel tanıtım ve sürdürülebilirlik açısından etkin bir biçimde değerlendirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Somut Olmayan Kültürel Miras, Hıdırellez, Kakava, Mit-Ritüel Kuramı

Abstract

Purpose: This study aims to analyze Hıdırellez within the framework of Myth-Ritual Theory.

Design/methodology/approach: A phenomenological research design was employed to explore the lived experiences and narratives of participants who directly engage with Hıdırellez. The study group consisted of individuals of different age groups and socio-cultural backgrounds attending the Hıdırellez and Kakava Festival in Edirne. Purposeful sampling was applied to select participants, and semi-structured interviews were conducted.

Results: The findings indicate that participants predominantly associate Hıdırellez with the "arrival of spring" and the "Hızır-İlyas narrative." However, it has been determined that the mythological connections (Gilgamesh, Alexander, Glaucus, Moses-Khidr), which parallel the origins of the Hızır- İlyas narrative, are not sufficiently represented in collective memory. In terms of rituals, participants reported practices such as house cleaning, food preparation, wish-making, jumping over fire, swinging, picnicking, and fortune-telling games.

Discussion: The findings reveal that participants tend to sustain the rituals of Hıdırellez transmitted by their elders; however, they possess limited knowledge of the underlying stories or mythological narratives. Accordingly, the preservation of Hıdırellez's ritual and mythological dimensions, the strengthening of intergenerational transmission, and the effective utilization of its status on the UNESCO Intangible Cultural Heritage List are recommended for cultural promotion and sustainability.

Keywords: Intangible cultural heritage, Hıdırellez, Kakava, Myth- ritual theory

**Bu Makale, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Doktora Programında yürütülmekte olan ve TÜBİTAK 2211-A Yurt İçi Genel Doktora Burs Programı ile desteklenen "Festival Kalitesi, Algılanan Değer, Kültürel Aidiyet ve Sadakat İlişkisi: SOKÜM Unsuru Olarak Edirne Kakava Hıdırellez Şenliklerine Katılan Ziyaretçiler Açısından Bir Değerlendirme" başlıklı doktora tezi kapsamında gerçekleştirilmiştir.

*Sorumlu yazar: beste.demir@balikesir.edu.tr

Giriş

Kültürel miras, geçmişten günümüze ulaşan ve geleceğe aktarılmak istenen, bir topluma ait hem maddi hem de manevi değerlerin bütünü olarak tanımlanmaktadır (KTB, 2025a). Bu değerler, toplumların tarihsel süreçte ortaya koyduğu üretim, yaratıcılık ve yaşam biçimlerinin bir yansımasıdır. Maddi kültürel miras; mimari yapılar, sanat eserleri ve insan emeğiyle şekillenmiş ya da doğal süreçlere insan yaratıcılığının eklenmesiyle oluşan örnekleri kapsamaktadır. Manevi kültürel miras ise kuşaktan kuşağa aktarılan el sanatları, mutfak kültürü, inanç sistemleri, gelenekler ve görenekler gibi toplumsal yaşamı biçimlendiren unsurları içermektedir (Diker, 2016: 368). Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), kültürel mirası somut ve somut olmayan olmak üzere iki grupta değerlendirmektedir (UTMK, 2025). Somut olmayan kültürel miras (SOKÜM) “toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar” olarak ifade edilmektedir (UNESCO, 2003). Bu bağlamda SOKÜM; sözlü gelenekler ve anlatılar (destan, efsane, halk hikâyesi, atasözü, masal, fıkra vb.), geleneksel sahne sanatları (Karagöz, meddah, kukla, halk tiyatrosu), toplumsal uygulamalar ve törenler (nişan, düğün, doğum, Nevruz kutlamaları), doğa ve evrenle ilgili bilgi ve pratikler (geleneksel yemek kültürü, halk hekimliği, takvim ve meteoroloji bilgileri) ile el sanatları üretim geleneklerini (dokumacılık, nazar boncuğu yapımı, telkâri, bakırcılık, geleneksel mimari vb.) içermektedir (AREGEM, 2025). Somut ve somut olmayan kültürel miras öğeleri, turizm sektöründe önemli bir rol oynamakta ve bireylerde seyahat etme motivasyonu oluşturmaktadır (Yolaçan ve Yüksek, 2022: 1821).

Türkiye, somut olmayan kültürel miras tescil faaliyetlerine ilk kez 2008 yılında Meddahlık ve Mevlevi Sema Töreni ile başlamıştır. Ülkelerin sahip olduğu somut olmayan kültürel miras sayıları her yıl yapılan değerlendirmeler sonucunda güncellenmektedir. 2025 Ağustos verilerine göre Türkiye'nin sahip olduğu otuz bir (31) tescilli değeri bulunmaktadır. Böylece bu zengin liste ile dünya ülkeleri içinde ikinci sırada yer almayı başarmıştır (KTB, 2025b). Sözlü geleneklerden el sanatlarına kadar uzanan liste, doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamaları, ritüelleri ve mevsimsel kutlamaları da içine alarak oldukça geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Mevsimsel bir geçiş töreni olarak kabul edilen Hıdırellez, UNESCO tarafından Kuzey Makedonya ile ortak dosya olarak 2017 yılında tescillenmiştir.

Hıdırellez, fiziksel bir nesneye dayanmayan, toplumun ortak belleğinde yaşatılan ritüel, inanç ve uygulamaları içermesi nedeniyle somut olmayan kültürel miras kapsamında değerlendirilmektedir. 6 Mayıs günü gerçekleştirilen dilek ritüelleri, ateş üzerinden atlama, ağaç dallarına dilek asma gibi uygulamalar, kuşaktan kuşağa sözlü olarak aktarılmakta ve toplumsal dayanışma ile kültürel kimliğin korunmasına hizmet etmektedir. Bu bağlamda çalışmanın amacı, Hıdırellez'in mitolojik ve ritüel boyutları Mit-Ritüel Kuramı çerçevesinde inceleyerek, kutlama ritüelleri, kullanılan semboller ve toplumsal işlevleri ile birey ve toplum üzerindeki etkilerini ortaya koymaktır.

Kavramsal Çerçeve

Hıdırellez'in Tarihçesi

Hıdırellez, “Hızır” ve “İlyas” isimlerinden türemiş bir kavramdır. Türkiye ve balkanlarda kutlanan bu özel gün “Hıdırlez”, “Edirlez”, “Ederlez”, “Hıdrellez” ve “Eğrice” gibi farklı isimler ile anılmaktadır (Ocak, 2012: 154-155). Hıdırellez, her yıl doğanın yeniden canlanışını simgeleyen 6 Mayıs'ta kutlanmaktadır. Bu tarih, halkın doğa döngüsüne dayalı zaman algısıyla doğrudan ilişkilidir. Geleneksel takvim anlayışında yıl ikiye ayrılmakta 6 Mayıs-8 Kasım arasındaki dönem “Hızır Günleri” olarak bahar ve yaz mevsimlerini, 8 Kasım-6 Mayıs arasındaki dönem ise “Kasım Günleri” olarak kış mevsimini temsil etmektedir (Artun, 1990).

Anadolu inanç dünyasında Hızır, zor zamanlarda yardım eden, bolluk ve bereket getiren kutsal bir figür olarak kabul edilse de Hızır ve İlyas'ın tarihsel varlıklarına ilişkin kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Bu geleneğin Anadolu'daki yerleşik İslam anlayışının dışında geliştiği bazı inanç sistemlerindeki mitolojik figürlerle de iç içe geçerek bu yolla Müslüman inancının farklı topluluklarına ulaştığı tahmin edilmektedir (Durna, 2025: 174). Nitekim Hıdırellez'in somut olmayan kültürel miras adaylık sürecinde gerçekleştirilen bazı toplantılarda Müslüman ve Hristiyan topluluklarının (Türkiye, Bulgaristan, Yunanistan, Bosna-Hersek, Karadağ, Hırvatistan, Sırbistan, Moldova, Romanya, Ukrayna, Irak, Lübnan, Suriye gibi) Hıdırellez, Saint George veya Aya Yorgi günlerinin benzer ritüellerle kutladığı teyit edilmiştir (Oğuz, 2020: 35).

Türk kültüründe Hıdırellez kutlamalarının İslamiyet öncesine kadar dayandığı tahmin. Bu sebeple, Hıdırellez kutlamalarında eski Türk inançlarının izleri açıkça görülmektedir. Örneğin, atalar için yiyecek hazırlanması ya da büyük ve yatırların ziyaret edilmesi ata kültürünün devamı niteliğindedir (Soylu vd., 2024:408-409). Ateş

yakılarak üzerinden atlanması, ateşin kötülüklerden arındırıcı işlevine olan inancı göstermektedir (Bulut, Karacagil ve Çataloğlu, 2019). Türk topluluklarında ağaç, hayat ve sonsuzluğun sembolü olarak kabul edilmektedir (Arslan, 2014: 60). Bu sebeple ağaçlara (özellikle gül ağacına) ip ya da bez bağlayarak dilek dilenmesi, kutsal ağaç inancının günümüzdeki yansıması olarak kabul edilebilir. Su kenarında dilek dileme ve suya sembolik eşyalar bırakma uygulaması ise su kültü ile ilişkilendirilebilir (Kahraman ve Arıkan, 2015). Ayrıca, Hızır'ın bolluk ve bereket getireceğine inanılması Hızır kültürünün sürekliliğini ortaya koymaktadır (Özdemir, 2018). Hıdırellez'in gelenekselleşerek şenlik havasında kutlama faaliyetleri nispeten yakın tarihlere dayanmaktadır. Ocak (2012) Hıdırellez'in Türk toplumunda Anadolu Selçuklu döneminde gelenekselleşmeye başladığını Osmanlı döneminde ise yaygınlaşarak daha bilinir hale geldiğini savunmaktadır. Günümüzde Türkiye'nin farklı illerinde Hıdırellez temalı büyük şenlikler ve festivaller düzenlenmektedir. Örneğin Edirne Hıdırellez ve Kakava Şenliği, Kırklareli Kakava Festivali ve Hamamönü Hıdırellez Şenlikleri bunlardan bazılarıdır.

Hıdırellez Mit ve Hikâyeleri

Hıdırellez'in baş kahramanlarından biri olan Hızır, halk arasında âb-ı hayat (hayat suyu) içerek ölümsüzlüğe ulaşmış ve darda kalanların yardımına koşan bir kişi olarak tasvir edilmektedir. Aynı zamanda Hızır'ın tabiatın yenilenmesini sağlama, bolluk, bereket, kısmet ve sıhhat bahşeden bir ermiş olduğuna dair görüşler bulunmaktadır (Güngör, 1956: 56). Hızır, farklı kültür ve mitolojik hikâyelerde tekrar eden melezleşmiş bir kişilik olarak kabul edilmektedir. Bazı araştırmacılar, Hızır hikâyesinin kökeninin binlerce yıl öncesinde yaşandığı düşünülen Gılgamış Destanı, İskender Hikâyesi, Glaukos Hikâyesi ve Kur'an-ı Kerim'de yer alan Musa ve Hızır kıssası ile benzer olduğunu düşünmektedir (Yüce, 2011: 251). Bu mit ve hikâyelerin ortak noktası, farklı kültürlerde insanın ölümsüzlük arayışı etrafında şekillenen evrensel bir düşünceyi ortaya koymasıdır.

Gılgamış Destanı, ilk olarak M.Ö. 4. binlere ait Sümer metinlerinde görülmüş daha sonrasında Akkad, Babil, Hitit ve Hurri dilerinde çevirileri yapılmış bir destandır. Destana göre Gılgamış, Mezopotamya'da yaşamış güçlü bir kraldır ve Enkidu ile iyi arkadaştır. Enkidu vefat edince çok üzülen Gılgamış onu tekrar diriltmek için arayışa girer. Bunun üzerine yaptığı çalışmalarda öleni tekrar hayata getiren bir ot olduğunu öğrenir. Bu otun yerini bilen tek kişi ise nehirlerin birleştiği yerde yaşayan Utnapiştım isminde bir bilgedir. Gılgamış uzun ve macera dolu bir yolculuğun ardından Utnapiştım'i bulur ve otun yerini öğrenir. Ancak otu bulduğu anda bir yılan otu kaçırarak götürür (Ocak, 1998).

İskender Hikâyesi'nde geçen hayat suyunun ilk olarak Fenikeliler tarafından kaleme alındığı düşünülmektedir. Hikâyeye göre Makedonyalı İskender, içene ölümsüzlüğün bahşedildiği bir pınar olduğunu öğrenir ve ordusuyla beraber yola çıkar. Mola verdikleri noktada aşçısı Andreas tuttıkları balığı pınarda yıkamaya çalışır ancak balık suya değdiği gibi canlanır ve kaçır. Bunun üzerine aşçı aradıkları pınarı bulduğunu anlayarak sudan içer. İskender'in yanına gelerek durumu anlatır. İskender sudan içmek için pınarı arar ancak bulamaz ve bunun üzerine sinirlenerek aşçıyı denize atar. Ancak Andreas, birden deniz cinine dönüşerek gözden kaybolur (Emirçapanı, 2008: 193).

Glaukos Hikâyesi, Yunan mitolojisindeki deniz tanrısı Glaukos'un dönüşümünü anlatmaktadır. Anlatılanlara göre başlangıçta ölümlü bir balıkçı olan Glaukos, avladığı balıkları serdiği çimenlerin onları tekrar denize atlayarak dirildiğini fark eder. Merakla bu otlardan kendisi de yer ve hemen ardından denize atılma arzusu hisseder. Denize atıldığında tanrılar tarafından ölümsüzleştirilir, saçları yosunlarla kaplı, yarı insan yarı balık bir deniz tanrısına dönüşür. Kehanet gücü kazanır, denizcilerin koruyucusu ve geleceği haber veren bir figür haline gelir (Beaulieu, 2013).

Musa ve Hızır Hikâyesi, Kur'an-ı Kerim'de bulunan ayetlerde yer almaktadır. Hikâyeye göre Musa yakını bir genç ile iki denizin birleştiği yere giderler. Giderken yanlarına tuzlanmış bir kuru balık da almışlardır. Bu balık aradıkları yerde canlanacağı için aynı zamanda onlara işaret olacaktır. Dinlenmek için durdukları bir noktada, balık genç adamın elindeyken suya değer ve canlanarak kaçır. Genç, yaşanan olayı Musa'ya anlatmayı unuttur ancak Musa balığı sorduğunda aklına gelir ve olanları anlatır. Musa tekrar o noktayı bulmak için geri döner ve orada ilim sahibi biri ile karşılaşır. Karşılaştığı bu kişinin Hızır olduğuna inanılır (Yüce, 2011: 251-252).

Hıdırellez'e ilişkin en yaygın anlatılardan biri, 6 Mayıs günü Hızır ve İlyas peygamberlerin buluşmasıdır. Halk inancına göre bu buluşmada Hızır ve İlyas, dilek ve duaları kabul etmekte, şifa dağıtmakta, genç kızların kısmetlerinin açılmasına aracılık etmekte ve evlere bolluk ile bereket getirmektedir (Evgin, 2007: 32). Hatta öyle ki bu anlatıyı destekleyen "Kul sıkışmayınca Hızır yetişmezmiş", "Hızır gibi imdadına yetişmek", "Hızır uğramış gibi olmak" atasözü ve deyimleri günümüzde halâ kullanılmaktadır. Mitolojik hikâyelerde Hızır

karakteri bu özellikleri sebebiyle; Sümerlerde Dumuzi, Hititlerde Zababa, Mısırlılarda Osiris, Frigyalılar'da Atys, Yunanlarda Adonis, İskandinavlarda Freya gibi doğanın dirilişi bolluk ve bereketi temsil eden tanrılar ile ilişkilendirilmektedir (Güngör, 1956). Hızır ve İlyas hikâyesi coğrafyaya göre küçük farklılık gösterebilmektedir. Örneğin Edirne ve çevresindeki Roman toplumlarında Babafingo, bir kurtarıcı ve mistik lider figürüdür. İnanışa göre her yıl 6 Mayıs sabahı Kakava ritüelleri sırasında nehirden yeniden çıkacak ve dilekleri kabul edecektir. Bu ritüelin, şenlik günlerinde nehre yapılan temsili arama eylemleriyle yaşatıldığı bilinmektedir (Arkeolojik Haber, 2019).

Hıdırellez Ritüelleri

Hıdırellez, Hızır ile İlyas'ın buluşmasına dayandırılan ve doğanın yeniden canlanışını simgeleyen bir geçiş ritüeli olarak kabul edilmektedir (Durna, 2025: 174). Hıdırellez ritüelleri farklı illerde değişik şekillerde uygulanmaktadır. Ritüeller çoğu yerde, 6 Mayıs'tan bir gün önce başlamaktadır. O gün evlerde temizlik yapılır, kırk çeşit ot toplanarak banyo suyu hazırlanır, temiz ve genellikle beyaz elbiseler hazırlanır (Karataş, 2012). Halk arasında 6 Mayıs günü dışarı çıkarak Hıdırellez'i eğlenerek birlikte kutlama inancı yaygındır (Arslan, 2015: 97). Kutlamalar özellikle "Hıdırlık" ismi verilen yeşil alanlarda yoğunlaşmaktadır. Bu alanlarda bulunma yönelimi Hızır ve İlyas'ın yeşil alanlarda, kırlarda, gül fidanı ve su kenarlarında buluşacağı yönünde inançlara dayanmaktadır (Gürçayır Teke, 2016: 46). Ayrıca bu mekânların seçiminde ağaç ve su kültürünün de etkisi olduğu düşünülmektedir (Ocak, 2012: 154-155). Hıdırellez'le bütünleşen diğer bir unsur ise ateş kültürüdür. Hıdırellez günü ateşten atlama birçok yerde uygulanmaktadır. Ateşten atlama, Şaman törenlerine kadar dayanmakta; şifa bulma, hastalıklardan kurtulma, nazardan korunma amaçları ile yapılmaktadır (Döğüş, 2015: 89).

Ankara'da Hıdırellez kutlamaları Hamamönü Hıdırellez Şenlikleri ile kutlanmaktadır. Şenlikte Hıdırellez ritüelleri farklı etkinliklerle devam ettirilmektedir. Şenliklerdeki temel etkinlikler ateşten atlama, güle dilek bağlama, dilek kuyusuna para atma, yumurta boyama ve yumurtayla oyunlar, salıncakta sallanma, masal anlatımları, çeşitli kısmet oyunları, temsili ab-ı hayat çeşmesinde su içme, Dede Korkut hikâyeleri, hedik ve şerbet ikramlarını kapsamaktadır (Gürçayır Teke, 2016: 50). Festivalde sözlü geleneklerden gösteri oyunlarına kadar birçok kültürel değer her yaştan katılımcıyı etkilemektedir. Festival sayesinde kültürel değerler gelecek kuşaklara tanıtılmaktadır.

Balkanlarda Hıdırellez etkinlikleri oldukça çeşitlidir. Su kenarında piknik yapma ve yemek paylaşma oldukça yaygın bir gelenektir. Ayrıca o gün dilekler akarsuya bırakılır, türbe ve yatır ziyaretleri gerçekleştirilir. Hıdırellez günü; ateşten atlama, salıncakta sallanma, güreş ve at yarışı, şarkı-türkü söyleme, dans etme ve kadınlar arasında bahtiyar açma, mantıvar, martıval ve gül bahtiyarî olarak isimlendirilen etkinlikler ile son bulmaktadır (Ekici, 2023: 5). Bu adet, bir çeşit fal bakma ya da kısmet açma adeti olarak uygulanmaktadır. Genç kızlar, gonca ve erguvan gibi çiçeklerden oluşturdukları demetler eşliğinde, yüzük ve küpe gibi kişisel eşyalarını su dolu bir kap içerisine bırakmaktadır. Söz konusu kap, gül ağacının altında bir gece boyunca bekletildikten sonra Hıdırellez günü maniler eşliğinde açılmaktadır. Okunan her mâni, kaptan çıkarılan eşyanın sahibine atfedilerek yorumlanmaktadır (Destanov, 2022).

Balıkesir'e bağlı Edremit ve Burhaniye Tahtacıları arasında Hıdırellez kutlamaları ata kültürüne dayanmaktadır. Bölgede Hıdırellez kutlamaları 6-8 Mayıs tarihleri arasında üç gün devam etmektedir. Bu kutlamalarda en dikkat çeken ritüel, mezar ve yatır ziyareti gerçekleştirilmesidir. Bu ziyaretler sırasında cem törenleri eşliğinde kurban kesme, ölüm nefesi söyleme ve sema dönme uygulamaları bulunmaktadır. Dolayısıyla bu kutlamalar aynı zamanda ibadet olarak görülmektedir (Kumartaşlıoğlu, 2017). Hıdırellez bağlamında gerçekleştirilen kurban ritüelleri, atalara yönelik bir adak ve bağlılık göstergesi olarak değerlendirilmektedir. Kesilen kurbanların ataların ruhlarına sunulduğuna dair inanç, mezarlığın öteki dünya ile bu dünya arasında bir geçiş alanı veya sembolik bir kapı olarak algılanmasına yol açmaktadır. Bu nedenle, kesilen kurbandan hazırlanan yemeklerin mezarlıkta topluca tüketilmesi, hem ataların ruhlarıyla sembolik bir paylaşım hem de topluluk üyeleri arasında dayanışma ve birlik duygusunun pekiştirilmesi işlevini üstlenmektedir (Soylu vd., 2024: 408-409).

Hatay/Antakya'da bulunan Hızır Aleyhisselam Türbesi'nde Hıdırellez için çeşitli uygulamalar yapılmaktadır. Hatay'da Hızır türbelerinin içinde zeytinyağı bulunmaktadır. Bu zeytinyağının şifa kaynağı olduğuna inanılmaktadır. O nedenle ziyaretçiler zeytinyağını pamuklara sürerek ağrıyan noktalarına sürmektedir. Ayrıca bir dileği veya niyeti olan kişiler, türbede uyuyarak bunun kendileri için hayırlı olup olmadığını rüyalarında göreceğine inanmaktadır (Ayyıldız vd., 2024: 59).

Kars'ta Hıdırellez hazırlıkları bir iki gün önceden başlamakta temiz kıyafetler ve yöresel yemekler hazırlanmaktadır. 5 Mayıs günü köyde birçok kişi oruç tutarken 6 Mayıs'ta hep birlikte Haşıl adı verilen yöresel yemek yenmektedir. Genç kızlar çeşitli kısmet ve niyet oyunları oynamaktadır. Hıdırellez'den bir gün önce su içmeden tuzlu kavurga (kavrulmuş buğday) yiyen genç kızlar rüyalarında evleneceği adamı görerek kendilerine su getireceğine inanmaktadır. Evlerde ise Hıdırellez'in bolluk ve bereketinden yararlanmak için kiler ve ambar gibi mekânların kapı ve pencereleri açık bırakılmaktadır. Ayrıca kısmeti kaçırmamak için Hıdırellez günü evler süpürülmemektedir (Oğuz ve Aslan, 2020: 85-86).

Etkinlik Turizmi Kapsamında Edirne Hıdırellez ve Kakava Şenlikleri

Etkinlik turizmi, kişilerin belirli bir etkinliğe katılma amacıyla seyahat etmesi ya da ziyaret ettikleri destinasyonlarda gerçekleşen etkinliklere katılım sağlaması olarak tanımlanmaktadır (Kozak ve Bahçe, 2009: 157). Günümüzde bu turizm türü, destinasyonlar için güçlü bir çekim unsuru hâline gelmiş ve önemli bir gelir kaynağı oluşturmuştur. Etkinlikler, toplumlara ve destinasyonlara yalnızca ekonomik değil aynı zamanda sosyal ve çevresel katkılar da sunmaktadır. Rekabetin yoğun olduğu turizm sektöründe etkinlik organizasyonları destinasyonlara farklılık kazandıran önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Bu kapsamda festivaller; programı önceden belirlenmiş, müzik, sanat, kültür gibi belirli temalara göre düzenlenen ve düzenli aralıklarla gerçekleştirilen etkinlikler olarak tanımlanmaktadır (Bilgili, Yağmur ve Yazarkan, 2012: 118). Festivaller, etkinlik turizminin kapsamında destinasyonlara gelen turist sayısının artmasına katkı sağlamakta aynı zamanda toplumsal kimliğin korunmasına hizmet etmektedir (Del Barrio, Devesa ve Herrero, 2012). Ziyaretçilerin festival katılım motivasyonlarından biri kültürel ve etnik kökenlerle bağlantı kurma ve eğlenmedir (Mutlu, Avcıkurt ve Filiz, 2020). Bu bağlamda festivallerin işlevleri ile ziyaretçilerin katılım motivasyonlarının örtüştüğü söylenebilir.

Edirne Hıdırellez ve Kakava Şenlikleri, ilk baharın gelişini kutlamak için organize edilmektedir. Şenlik 5 Mayıs tarihinde Sarayıçi'nde Hıdırellez ateşinin yakılması ile başlamaktadır. Ardından katılımcılara Edirne Belediyesi tarafından pilav ikramı yapılmaktadır. Festival kapsamında bütün gün konser, dans gösterileri ve canlı performanslar düzenlenmektedir. Etkinlikler 6 Mayıs günü sabah ezanı saatlerinde Tunca Nehri'ne dilek atma ritüeliyle son bulmaktadır (Kanar ve Doğan, 2020). 6 Mayıs günü bazı kişiler suya girerek yüzmektedir. Bu uygulamayı temelinde Baba Fingo efsanesi yatmaktadır. Anlatılana göre Baba Fingo Romanların yakışıklı ve güçlü lideridir. Düşmanları tarafından sarhoş edilerek nehre atılan Baba Fingo'nun nehirde yaşadığına inanılır. Romanların inanışına göre her yıl bu kişi nehirden çıkarak dilekleri kabul etmektedir (Sol, 2010: 69). Bu ritüel festival programında yer almakta günümüzde protokol, çeri başı ve ziyaretçi kalıtlarıyla devam ettirilmektedir.

Edirne Hıdırellez ve Kakava Şenlikleri, her yıl binlerce yerli ve yabancı ziyaretçiyi kente çekerek bölgenin önemli kültürel turizm etkinlikleri arasında yer almaktadır. Ziyaretçi yoğunluğu ve artan ilgi doğrultusunda, başlangıçta iki gün olarak düzenlenen festivalin süresi 2025 yılı itibarıyla dört güne çıkarılmış ve içerik açısından da giderek zenginleştirilmiştir. Edirne Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği Başkanı Kemal Cingöz, geçen yıl festival için 120-150 bin kişinin Edirne'ye geldiğini 2025 yılı için beklentinin 150 bin kişi olduğunu ifade etmiştir (SonHaber, 2025). Her yıl festival kapsamında birçok ziyaretçi Edirne'de konaklama yapmakta Edirne'nin yöresel lezzetlerini deneyimleyerek kültürel noktalarını ziyaret etmektedir.

Kuramsal Çerçeve

Mit-Ritüel Kuramı

Ritüeller, mitem aldığı sembollerle yaşamı etkilemektedir. Mit ise bazen doğrudan, bazen de arka planda ritüel boyunca kendini göstermektedir. Bu sayede mitler, toplulukların dünyayı algılama biçimini ve günlük yaşam aktivitelerini doğrudan etkilemektedir (Cox, 2004: 131). Bu ilişkiden yola çıkarak Mit-Ritüel Kuramı'nı geliştiren Raglan, 1955 yılında "Mit ve Ritüel" isimli yazısında mitlerin değişmiş ya da bozulmuş tarihle değil doğrudan ritüellerle ilişkili olduğunu savunmaktadır (Raglan, 1955; akt., Çobanoğlu, 2002).

Mit-Ritüel kavramının daha iyi anlaşılabilmesi için öncelikle mit ve ritüel kavramlarının anlamlarının açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Mitolojinin temeli olan Mit yani Mythos söylenen veya duyulan söz anlamına gelmektedir (Erhat, 1972). Türk Dil Kurumu'na göre mit, "geleneksel olarak yayılan veya toplumun hayal gücü etkisiyle biçim değiştiren alegorik bir anlatımı olan halk hikâyesi; mitos" olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2025). Aynı zamanda mit kavramı bazı araştırmacılar tarafından eski toplulukların dini inançları olarak da açıklanabilmektedir (Eren, 2025: 335).

Ritüel, bireylerin kutsal ve kutsallık atfedilen olaylar karşısında nasıl davranmasını gerektiğini açıklayan kurallar bütünü olarak açıklanabilir. Ritüeller kültürel belleğin temelleri içinde kabul edilmekte ve toplumlar tarafından oldukça değerli görülmektedir (Assmann, 2001: 59). Ritüellerin temelinde, ölüm ve yeniden doğuş döngüsünü simgeleyen bir düşünce yapısı bulunmaktadır. Eski inanışlara göre doğayı tanrılar yönetmektedir. Dolayısıyla doğanın döngüsü bu tanrı ve tanrıçaların mitleri ile açıklanmaktadır (Segal, 2012: 174). Doğadaki değişimleri temel alan ritüeller; geçiş ritüelleri, takvimsel ritüeller ve kriz ritüelleri olarak gruplandırılmaktadır (Honko, 2006: 131). Kısaca mitler, ritüellerin anlamlandırılmasına katkı sağlarken ritüeller de mitlerin somut bir biçimde yaşatılmasına aracılık etmektedir.

İlgili Alanyazın

İlgili alanyazında, farklı bölgelerde gerçekleştirilen Hıdırellez kutlamalarına yönelik çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Çalışmalarda genel olarak Hıdırellez kutlamaları farklı topluluklardaki uygulamalar açısından karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Ayrıca çalışmalarda vurgulanan diğer bir konunun kadın figürünün Hıdırellez kutlamalarındaki yeri ve önemi olduğu görülmektedir.

Durna (2025) tarafından yürütülen çalışmada Hıdırellez Tekke Köyü'nde kadınların deneyimleri üzerinden ritüelin kuşaklararası aktarımında kadınların belirleyici rolü incelenmektedir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre Hıdırellez'in, kadınlara gündelik hayatın dışına çıkabildikleri sınırlı bir özgürlük alanı sunduğu ve bu deneyimin kuşaklara göre farklılaştığı görülmektedir.

Çek (2022) tarafından yürütülen çalışmanın amacı, Sinop'ta Hıdırellez'in nasıl, kimler tarafından ve hangi koşullarda sürdürüldüğünü tespit etmektir. Araştırma kapsamında mülakat ve gözlem yöntemleri kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre, Sinop'ta Hıdırellez kutlamalarının sürdürülebilirliğini sağlayan temel unsurlar; kutlama mekânlarının değişen ihtiyaçlara uyum sağlayabilmesi, belediye ve yerel kurumların desteği, kutlamaların farklı günlere yayılarak çeşitlenmesi ve her bölgenin kendine özgü uygulamalar geliştirmesidir. Ayrıca geleneksel bilginin korunması ve aktarılmasında özellikle kadınların aktif rol üstlenmesi, Hıdırellez'in güçlü şekilde yaşatılmasında belirleyici bir faktör olarak öne çıkmaktadır.

Destanov (2022) tarafından yürütülen çalışmada, Doğu Makedonya ve yörük halk kültüründe Hıdırellez kutlama geleneği mülakat ve gözlem yöntemleri ile incelenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre, Doğu Makedonya ve yörük halk kültüründe Hıdırellez'in coşkuyla kutlandığı görülmektedir. Ayrıca martıfâl ve yeşillenme gibi adetlerin günümüzde de uygulanmaya devam ettiği belirlenmiştir.

Kapağan (2019) Karabük ili ve çevresinde Hıdırellez kutlamalarını incelemiş ve yerel halk ile görüşmeler gerçekleştirmiştir. Çalışma kapsamında, Hıdırellez'in yaşatma ve aktarımında kadının rolü vurgulamıştır. Kadınlar; Hıdırellez günü yemek hazırlama, kismet oyunları ve çeşitli ritüellerde aktif rol oynamaktadır.

Kumartaşlıoğlu (2016) Balıkesir ili sınırında bulunan Edremit ve Burhaniye'deki Tahtacı Alevi-Türkmen topluluklarının Hıdırellez kutlamalarını Anadolu'da yaşayan diğer Tahtacılar ile karşılaştırarak incelemiştir. Araştırma kapsamında; bolluk ve bereketi sağlayan uygulamalar, sağlık ve arınma ile ilgili uygulamalar, kurban ve kabir ziyareti uygulamalar incelenmiş ve bu uygulamaların Türk kültüründen izler taşıdığı tespit edilmiştir.

Çalışkan (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, Anadolu ve Balkanlarda yaşayan Türklerin Hıdırellez kutlamaları karşılaştırılmaktadır. Kaynak tarama ve görüşme yöntemleriyle yürütülen çalışmanın sonucunda iki grup arasında güçlü benzerlikler saptanmıştır.

İlgili alan yazında, somut olmayan kültürel miras unsurları arasında yer alan Hıdırellez'e yönelik çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmaların büyük bir kısmı Hıdırellez uygulamalarına odaklanırken, bazı araştırmalar ise geleneğe özgü unsurlarını ele almaktadır. Bu kapsamda Hıdırellez pilavı (Özkan, 2020), Hıdırellez parası (Lenger, 2022) ve Hıdırlık mekânları (Gürçayır Teke, 2016) gibi unsurlar üzerine yapılan incelemeler dikkat çekmektedir. Bu çalışmalar incelendiğinde, Hıdırellez'in çoğunlukla gözlem, görüşme ve kaynak taraması gibi yöntemlerle ele alındığı görülmektedir. Ancak bu araştırma, Hıdırellez'i Mit-Ritüel Kuramı çerçevesinde değerlendirmesi bakımından mevcut alanyazından ayrılmakta ve konuya kuramsal açıdan özgün bir katkı sunmaktadır.

Yöntem

Bu çalışmada, Hıdırellez'in Mit-Ritüel Kuramı çerçevesinde incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji (olgubilim) kullanılmıştır. Fenomenoloji, bireylerin belirli bir olguya ilişkin yaşantılarını ve deneyimlerini ortaya koymayı amaçlayan bir yaklaşımdır (Creswell, 2017: 14).

Araştırmanın çalışma grubunu, Hıdırellez'in yoğun katılımı kutlandığı Edirne Hıdırellez ve Kakava Şenlikleri'nde bulunan ve bu ritüeli doğrudan deneyimleyen bireyler oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik yaklaşımı benimsenmiştir. Bu doğrultuda, farklı yaş gruplarından, sosyo-kültürel özelliklerden ve deneyim düzeylerinden katılımcılar seçilerek olgunun farklı boyutlarının ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Katılımcılar arasında hem ritüellerin geleneksel yönünü bilen yaşlı bireyler hem de günümüz kuşaklarını temsil eden genç katılımcılar yer almıştır. Katılımcıların seçiminde temel ölçüt, Hıdırellez ritüellerini deneyimlemiş ve bu konuda anlatı veya görüş sunabilecek olmalarıdır. Araştırma soruları, ilgili alanyazın ışığında (Kahraman ve Arıkan, 2015; Bulut, Karacagil, ve Çataloğlu, 2017; Kapağan 2019; Güzel, 2021) araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme formu üç uzman görüşü alındıktan sonra katılımcılara uygulanmıştır. Görüşme formunda yer alan sorular:

- 1) Hıdırellez sizin için ne ifade ediyor? Tek kelime ile ifade eder misiniz?
- 2) Hızır ve İlyas'ı duydunuz mu? Hakkında neler biliyorsunuz?
- 3) Hızır ve İlyas dışında bildiğiniz başka hikâye var mı?
- 4) Hıdırellez günü öncesinde hangi hazırlıkları yapıyorsunuz?
- 5) Hıdırellez günü tükettiğiniz özel yiyecekler var mı?
- 6) Hıdırellez günü uygulamaya devam ettiğiniz ritüeller var mı?
- 7) Hıdırellez kutlamalarında dilek dileme sürecinizde başvurduğunuz yöntemleri açıklar mısınız?
- 8) Dilek dileme sırasında kullandığınız özel objeler var mı?

Görüşmeler, katılımcılara araştırma hakkında kısa bilgi verilmesinin ardından gönüllülük esasına dayalı olarak 5-8 Mayıs 2025 tarihleri arasında yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Ses kaydına alınan görüşmeler daha sonra yazıya aktarılmıştır. Elde edilen veriler, Databeeg programı kullanılarak içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Bu kapsamda katılımcı ifadeleri dikkatle okunarak anlamlı birimlere ayrılmış ve benzer ifadeler kodlar altında toplanmıştır. Kodlama süreci, verilerin tekrar tekrar gözden geçirilmesi ve kodlar arasında karşılaştırma yapılması yoluyla yürütülmüştür. Analiz sürecinde elde edilen kodlar katılımcılarla ilişkilendirilerek betimsel analiz yaklaşımı doğrultusunda tablo halinde sunulmuş ve doğrudan katılımcı ifadeleriyle desteklenmiştir.

Bulgular

Bu bölümde, araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilen sorulara ilişkin elde edilen yanıtlar sunulmaktadır. Bulgular, Hıdırellez'in ritüel ve mitolojik boyutları ile toplumsal işlevlerini ortaya koymak amacıyla sistematik olarak analiz edilmiş ve katılımcıların algıları, deneyimleri ve gözlemleri doğrultusunda derlenmiştir. Böylece hem bireysel hem de topluluk düzeyinde Hıdırellez'in kültürel yaşamdaki rolü ve önemi ayrıntılı biçimde değerlendirilmektedir.

Tablo 1'de katılımcılara ait demografik bulgular gösterilmektedir. Tabloya göre araştırmaya katılmayı kabul eden katılımcıların çoğu kadınlardan (n=8) oluşmaktadır. Katılımcıların yaşları ise 23 ile 69 arasında değişmektedir. Meslek durumlarına bakıldığında ise neredeyse yarısının (n=4) çalışmadığı görülmektedir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Kodlar	Yaş	Cinsiyet	Meslek	Doğum Yeri
K1	30	E	Özel Sektör	Bursa
K2	43	K	Çalışmıyor	Sivas
K3	55	K	Çalışmıyor	Üsküp
K4	69	K	Emekli	Samsun
K5	53	E	Esnaf	Edirne
K6	54	K	Çalışmıyor	Çanakkale
K7	28	K	Özel Sektör	Edirne
K8	23	K	Öğrenci	Tekirdağ
K9	36	K	Kamu Çalışanı	Çorlu
K10	54	K	Çalışmıyor	Edirne

“Katılımcıların Hıdırellez Kavramına Bakış Açıları”

Katılımcıların büyük bir kısmı (n=7) Hıdırellez'i öncelikli olarak baharın gelişiyle ilişkilendirmiştir. Bunun yanı sıra bazı katılımcılar, Hıdırellez kavramının birlik (n=1), kültür (n=1) ve Hızır ile İlyas'ın kavuşumu

Tablo 2. Hıdırellez Öncesi Hazırlıkları

Hazırlıklar	Katılımcı
Ev temizliği	K1, K2, K3, K5, K7, K9, K10
Yaprak sarması	K1, K6
Temiz kıyafet hazırlama	K1
Kapıya çiçek ve yeşillik asma	K10

“Hıdırellez Günü Yemek Kültürüne Yönelik Bulgular”

Katılımcılara Hıdırellez günü özel olarak tükettikleri yiyecekler sorulmuştur. Tablo 3’te katılımcılar tarafından en sık belirtilen yiyecekler gösterilmektedir. Görüşmelerden elde edilen verilere göre Hıdırellez’de en fazla tüketilen yiyecekler arasında haşlanmış yumurta (n=5), yeşil soğan (n=3) ve kuzu eti (n=2) yer almaktadır. Ayrıca yiyecek tercihleri yörelere göre farklılık göstermektedir. Katılımcıların çoğu bu yiyeceklerin geçmişte daha yaygın olduğunu, özellikle çocukluk dönemlerinde aile büyükleri tarafından hazırlandığını, günümüzde ise bu geleneğin giderek azaldığını belirtmiştir. Katılımcıların bu konudaki bazı ifadeleri:

K2: “Annem o sabah soğan kabuğu ile birlikte kaynayan yumurta yapardı. Özellikle renginin farklı olması çocukken bize çok farklı gelirdi.”

K3: “Ben yapmıyorum ama rahmetli annem kaymaçına isminde süt ve yumurtadan yapılan bir tatlı yapardı. Yine tavuk ve pilav yapılırdı. Kalabalık bir şekilde hep beraber yenilirdi.”

K4: “Annemle yağlı yaparlardı. Yağlı, yumurta ve yeşil soğan ile yapılan bir çeşit omlet diyebiliriz güne onunla başladık.”

K7: “...süt böreği yapılır bugüne özel olarak. Kayınvalideme ziyarete gittiğimizde yapar mutlaka. Bu yıl da yapmış ziyarete gittiğimizde bize ikram etti.”

Tablo 3. Hıdırellez Günü Yemek Kültürü

Yiyecekler	Katılımcı
Haşlanmış yumurta	K1, K2, K6, K7, K8
Yeşil soğan	K6, K9, K10
Kuzu eti	K5, K10
Kaymaçına (tatlı)	K3
Tavuk ve pilav	K3
Yağlı (yeşil soğanlı omlet)	K4
Süt böreği	K7

“Hıdırellez Ritüellerine Yönelik Bulgular”

Hıdırellez günü kapsamında gerçekleştirilen çeşitli ritüeller mevcuttur ve bu ritüellerin çoğu, geçmişten günümüze kesintisiz olarak sürdürülmektedir. Tablo 4’te katılımcıların cevapları gösterilmektedir. Katılımcılar, bu ritüellere ilişkin gözlem ve deneyimleri:

K1: “Eskiden olduğu kadar olmasa da çocukluğumdan hatırladığım kadarıyla ateş yakıp üstünden atlama geleneği vardı. Ateşten atlarken dilek dilenir.”

K4: “Bir gün öncesinde taze yeşil soğanı makasla keserdik. Biri cefa biri sefa derdik ve iki dala da ip bağlardık. Ertesi gün kalkınca hangisinin uzadığına bakardık. O yıl sefa mı cefa mı getirecek ona göre belli olurdu. Hangi dal uzadıysa o yıl onun yılı olur.”

K5: “Sabah erken saatte suya girilir. Sabah ezanında gidilir ve hep beraber orda suya girilir. Eskiden gitmiştim ama artık gitmiyorum çok kalabalık oluyor. Protokol ve gazeteciler de geliyor. Zaten Kakava festivali programına bakarsanız orada da yer alıyor bu etkinlik sabah 05:00 civarında yapılıyor.”

K6: “Hıdırellez günü salıncakla sallanma ve dereden geçme adetleri vardır. Özellikle dere kenarlarına salıncak kurulurdu. Salıncaklarda çocuklar boyları uzasın diye genç kızlar da kısmetleri açılınsın diye sallanırdı.”

K8: “Genç kızlar Hıdırellez’den bir gün önce çok fazla tuz yiyerek ama su içmeden yatar. Böylece gece rüyasında evleneceği kişinin ona su getireceğine inanılır.”

Tablo 4. Hıdırellez Ritüelleri

Uygulama	Katılımcı
Dilek dileme	K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10
Ateşten atlama	K1, K2, K3, K4, K7, K8, K9
Salıncakta sallanma	K2, K6, K10
Pikniğe gitme	K2
Soğanla niyet oyunu	K4
Suya girme	K5
Tuz ile kismet oyunu	K8

“Hıdırellez Dileklerine Yönelik Bulgular”

Katılımcılara, Hıdırellez dileklerini ne şekilde dilediği ve dilek dileme sırasında kullandıkları objeler hakkında sorular yöneltilmiştir. Tablo 5’te katılımcıların uyguladığı ritüeller, Şekil 2’de ise bu ritüellerde kullanılan objeler gösterilmektedir. Katılımcılar, dilek dileme sürecinde belirli ritüelleri uyguladıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların bu konudaki bazı ifadeleri:

K2: “Dileklerimi kâğıda yazıp gül ağacının altına gömüyorum. Ertesi gün oradan çıkarıp bir su birikintisine atıyorum. Genellikle o gün sadaka vermeye çalışıyorum bolluk ve bereket için.”

K4: “Dileklerimi bir kâğıda yazıp kırmızı ip ile bağladıktan sonra para ile birlikte gül ağacına asıyorum. Parayı bereket getirsin diye cüzdanımda saklıyorum dileği de suya atıyorum.”

K5: “Sabah su kenarında dal kırma yapılır. Sabah ezanında suya girip çıktıktan sonra kenardaki ağaçlardan dal kırılır. O yıl yapılan kötülerden af dilemek içindir.”

K6: “Dileklerimi genelde deniz kenarındaki kumsala çizerim.”

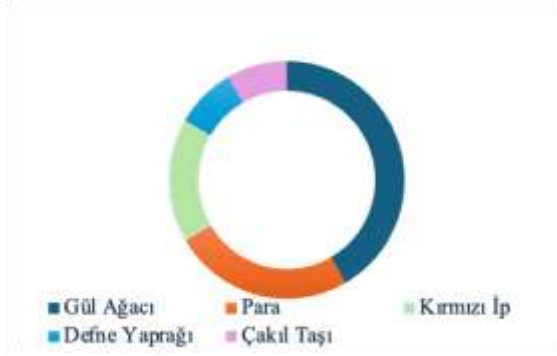
K8: “Dualarımı ve isteklerimi önce açık bir şekilde kâğıda yazıyorum. Yazmadan önce dört elementi yanımda bulunduruyorum. Önce çakmağı yakıp ateşi üflüyorum sonra dileklerimi toprağa gömüyorum ve üzerine çok az da su dökerek tamamlıyorum. Güneş doğmadan önce de onu oradan alıp suya atıyorum.”

K9: “Gül ağacının altına dileklerimle beraber para gömüyorum. Genelde cami bahçesine gitmeye çalışıyorum. Dilekler dilendikten sonra hep beraber pikniğe gidiyoruz.”

Tablo 5. Hıdırellez Dilek Türleri

Uygulama	Katılımcı
Suya dilek atma	K2, K3, K4, K7, K8, K10
Güle dilek bağlama	K2, K3, K4, K7
Toprağa dilek gömme	K8, K9, K10
Hıdırellez parası	K4, K7, K9
Sadaka verme	K2
Dal kırma	K5
Kumsala dilek çizme	K6

Şekil 2. Dilek Dileme Sırasında Kullanılan Objeler

Şekil 2’de katılımcıların, dilek dileme sırasında kullandıkları objelere ilişkin örnekler gösterilmektedir. En sık belirtilen objeler arasında gül ağacı (n=5), para (n=3), kırmızı ip (n=2), defne yaprağı (n=1) ve çakıl taşı (n=1) yer almaktadır. Ayrıca katılımcılar, yazdıkları dilekleri gül ağacına bağladıklarını veya gül ağacının altına gömdüklerini belirtmişlerdir.

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada, Hıdırellez’in Mit-Ritüel Kuramı çerçevesinde incelenmesi amaçlanmaktadır. Yüz yüze gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda, katılımcıların Hıdırellez’i çoğunlukla “baharın gelişi”, “Hızır ve İlyas” kavramları ile özdeşleştirdiği görülmektedir. Aynı sonuç benzer çalışmalarda da görülmektedir. Hıdırellez insan zihninde baharın gelişine karşı duyulan sevinç, neşe, birlikte zaman geçirme ve paylaşmayı temsil etmektedir (Bulut, Karacagil ve Çataloğlu, 2017). Hıdırellez, sadece mevsimsel bir kutlama olmanın ötesinde, toplumun farklı kesimlerini ortak bir inanç ve pratik etrafında buluşturan bir ritüel işlevi görmektedir. Bu yönüyle toplumsal dayanışmayı, birlik ve beraberliği pekiştirici bir kültürel araç niteliği taşımaktadır. Ritüelin sürekliliğinin sağlanmasında da bu işlev belirleyici olmuş, Hıdırellez’in çok eski dönemlerden itibaren kuşaklar boyunca yaşatılmasının başlıca nedenlerinden biri olarak karşımıza çıkmıştır.

Hıdırellez mitleri ile ilgili katılımcıların görüşlerini ölçmeye yönelik “Hızır ve İlyas’ı duydunuz mu? Hakkında neler biliyorsunuz?”, “Hızır ve İlyas dışında bildiğiniz başka hikâye var mı?” olarak iki soru yöneltilmiştir. Katılımcıların hepsi ilk soruya evet yanıtını vererek Hızır ve İlyas hikâyesini bildiği kadar aktarmıştır. Ancak ikinci soruya sadece bir kişi olumlu cevap vermiştir. Katılımcılar Hızır ve İlyas dışında Hıdırellez’le ilgili bir mit ya da hikâye bilmediği ifade etmiştir. Hıdırellez’in kökeni ile paralellik gösterdiğine inanılan Gılgamış Destanı, İskender Hikâyesi, Glaukos Hikâyesi ve Kur’an-ı Kerim’de yer alan Musa ve Hızır hikâyeleri ile ilgili herhangi bir bilgi paylaşılmamıştır. Bu durum, katılımcıların Hıdırellez’e ilişkin bilgi ve anlatılarının sınırlı olduğunu, daha çok halk arasında yaygın olarak bilinen Hızır ve İlyas anlatısıyla sınırlandığını göstermektedir. Ayrıca katılımcıların çoğunun Hızır ve İlyas hikâyesinin ayrıntılarına da yeterince hâkim olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla kökenlerine dair derinlemesine mitolojik ve dini bağlantıların günümüz toplumsal belleğinde yeterince yer bulmadığı ya da zaman içinde unutulmaya başlandığı söylenebilir.

Katılımcıların Hıdırellez günü devam ettirdiği ritüelleri belirlemek için beş soru yöneltilmiştir. Katılımcılar, Hıdırellez öncesinde ve Hıdırellez günü farklı ritüeller yapmaktadır. Hıdırellez günü öncesinde ev temizliği ve ev süsleme, yiyecek ve temiz kıyafet hazırlığı yapılmaktadır. İlgili alanyazında farklı bölgelerde benzer hazırlıkların bulunduğu görülmektedir (Turan, 2008; Özkan, 2020). Hıdırellez günü tüketilen yiyecekler de yörelere göre farklılık göstermektedir. Özellikle yumurta ve yumurtadan yapılan yiyeceklerin çoğu yerde tüketildiği görülmektedir. Araştırmaya katılan katılımcılardan bazıları haşlanmış yumurtayı soğan kabuğu ile kaynatarak hazırladığını ifade etmiştir. Yumurtanın farklı kültür ve kutlamalarda süslenecek tüketildiği bilinmektedir. Özellikle Paskalya renkli yumurtaların hazırlanıp hediye edildiği bir gündür. Paskalya yumurtası, civcivin yumurtadan çıkışı gibi Hz. İsa’nın mezardan dirilme sürecini temsil etmektedir (Türkoğlu, 2006). Hıdırellez’de yumurta yeme ritüelinin kaynağı da doğanın uyanışı ve tabiatın dirilişi ile ilişkilendirilebilir. Bölgeye özgü yemeklerin yanı sıra pilav, lokma, etli ve sütlü yiyecekler de tüketilmektedir. Bir inanışa göre, Hıdırellez günü süt ya da “s” harfiyle başlayan yiyeceklerin tüketilmesi bir şükür göstergesi sayılmaktadır (Kapağan, 2019). Hıdırellez günü yemekler genellikle kalabalık sofralarda ve birlikte yenilir.

Katılımcılar Hıdırellez ritüellerini; dilek dileme, ateşten atlama, salıncakta sallanma, pikniğe gitme, niyet-kısmet oyunları ve suya girme olarak sıralamaktadır. Bu ritüeller, baharın gelişiyi birlikte doğanın uyanışını simgeleyen ve bireylerin gelecek beklentilerini sembolik davranışlarla dışa vurmalarına aracılık eden uygulamalardır. Aynı zamanda Hızır ve İlyas’ın bereket, bolluk ve yenilenme ile ilişkilendirilen mitolojik

yönleriyle örtüşmektedir. Böylece toplumsal bellekte kültürel sürekliliğin korunmasına katkı sunmaktadır. UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi kapsamında değerlendirilen bu uygulamalar, günümüzde festival ortamında yeniden üretilerek hem bireysel eğlence hem de toplum kimliğinin oluşmasına hizmet etmektedir. Bu bağlamda, Hıdırellez'in ritüel ve mitolojik boyutlarının korunması, yerel ve ulusal düzeyde tanıtım faaliyetleriyle desteklenmesi ve festival turizmi kapsamında sürdürülebilir bir biçimde değerlendirilmesi oldukça önemlidir. Edirne Hıdırellez ve Kakava Şenlikleri'nde Hıdırellez ateşinin hep birlikte yakılması festivalin en ilgi gören anlarından biridir. Ayrıca bu sembolik ateş hem kötü ruhlardan arınma hem de yeni bir başlangıca adım atma anlamlarıyla toplumsal hafızada güçlü bir simge olarak yer edinmektedir. Ateşten atlama ritüeli, bireylerin sağlık, mutluluk ve bereket beklentilerini kolektif bir biçimde ifade etmelerine aracılık ederken katılımcılar arasında birlik duygusunu pekiştirmektedir. Bu durum ritüelin sadece bireysel dilek ve beklentilerle sınırlı kalmadığını aynı zamanda toplumsal bütünleşmeye hizmet eden bir işlev üstlendiğini göstermektedir.

Hıdırellez günü en çok uygulana ritüellerden biri dileklerle ilgilidir. Herkes kendi kültür ve bölgesine göre farklı şekillerde dilek dilemektedir. Hızır ve İlyas'ın buluşma noktalarından olan gül ağacı ve su kenarları yaygın olarak tercih edilmektedir. Yeşil, beyaz ve kırmızı renkler Hıdırellez ile özdeşleşmiş renklerdir. Katılımcılardan bazıları dileklerini kırmızı bir ipe gül ağacına bağladığını ifade etmiştir. Kırmızı renk; bolluk, kısmet ve umudu simgeleyen bir renk olarak bilinmektedir (Gramatikova, 2022: 55-56).

Teorik Çıkarımlar

Bu araştırma, Mit-Ritüel Kuramı bağlamında önemli teorik çıkarımlar sunmaktadır. Bulgular, ritüellerin toplumsal yaşamda güçlü bir şekilde sürdürülebilirken, bu ritüellerin dayandığı mitolojik anlatıların zamanla zayıflayabildiğini göstermektedir. Bu durum, mit ve ritüel arasındaki ilişkinin her zaman eş zamanlı ve dengeli ilerlemediğine işaret ederek kuramsal çerçeveye katkı sağlamaktadır.

Ayrıca fenomenolojik yaklaşım sayesinde, bireylerin Hıdırellez'e yüklediği anlamların daha çok deneyim ve yaşantı temelli olduğu belirlenmiştir. Bu durum, kültürel mirasın yalnızca aktarım yoluyla değil, aynı zamanda bireysel deneyimler aracılığıyla yeniden üretildiğini göstermektedir. Dolayısıyla çalışma, somut olmayan kültürel mirasın anlaşılmasında deneyim odaklı yaklaşımların önemini vurgulamaktadır. Bununla birlikte araştırma, Hıdırellez gibi ritüel temelli kültürel pratiklerin, toplumsal dayanışma ve kolektif kimlik oluşumundaki rolünü ortaya koyarak ilgili alanyazına katkı sağlamaktadır.

Pratik Çıkarımlar

Araştırma bulguları, Hıdırellez ritüellerinin güçlü bir şekilde sürdürüldüğünü ancak mitolojik arka planın yeterince bilinmediğini ortaya koymaktadır. Bu durum, kültürel mirasın aktarımında uygulayıcılara yönelik somut stratejiler geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Bu bağlamda, eğitim programları, halk anlatıları atölyeleri ve belgesel projeleri aracılığıyla mitolojik anlatıların yeniden görünür kılınması, kültürel belleğin aktarımına katkı sağlayacaktır.

Festival ve etkinlik yönetimi açısından, Hıdırellez kutlamalarının yalnızca eğlence odaklı değil aynı zamanda bilgilendirici ve deneyimsel içeriklerle desteklenmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda Kakava Hıdırellez Şenlikleri gibi ziyaretçiler tarafından dikkat çeken organizasyonlarda mitolojik anlatıları içeren sergi, panel ve halk anlatıcılığı etkinliklerinin düzenlenmesi, ziyaretçi deneyimini zenginleştirerek etkinliğin kültürel derinliğini artırabilir.

Yerel yönetimler ve politika yapıcılar açısından, Hıdırellez'in toplumsal dayanışma ve birlik duygusunu güçlendiren yönü dikkate alınarak bu tür etkinliklerin desteklenmesi ve yaygınlaştırılması önem taşımaktadır. Benzer organizasyonların artırılması, kültürel mirasın görünürlüğünü güçlendirecek ve turizm potansiyelini artırabilir.

Dijitalleşme bağlamında, sosyal medya, dijital belgeseller ve çevrim içi platformlar aracılığıyla Hıdırellez'in mitolojik ve kültürel boyutunun aktarılması, özellikle genç kuşaklara ulaşmada etkili bir araç olarak değerlendirilmektedir. Bu süreçte dijital pazarlama stratejilerinin kullanılması, UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi'nde yer alan bu değerlerin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtımına katkı sağlayacaktır.

Ayrıca, festival içeriklerine geleneksel mutfak, halk oyunları ve el sanatları gibi unsurların entegre edilmesi, ziyaretçilere çok boyutlu bir kültürel deneyim sunacaktır. Akademisyenler, yerel halk ve ziyaretçilerin katılımıyla gerçekleştirilecek çalıştay, sempozyum ve söyleşiler ise hem bilimsel hem de toplumsal farkındalığın artırılmasına katkı sağlayacaktır. Çocuklara ve gençlere yönelik atölye çalışmalarının kültürel mirasın kuşaklar arası aktarımını güçlendiren önemli bir araç olduğu düşünülmektedir.

Sınırlılıklar ve Gelecek Çalışmalar için Öneriler

Her çalışmada olduğu gibi bu araştırmanın da bazı kısıtlılıkları bulunmaktadır. Öncelikle, çalışma yalnızca Edirne’de gerçekleştirilen Hıdırellez ve Kakava Festivali katılımcılarıyla sınırlıdır. Araştırmada nitel yöntemlerden fenomenoloji tercih edildiğinden elde edilen sonuçlar yalnızca görüşülen katılımcıların deneyim ve anlatılarına dayanmaktadır. Bu nedenle bulguların genellenebilirliği sınırlıdır. Bu kısıtlılıklar doğrultusunda gelecekte yapılacak çalışmalarda, Hıdırellez kutlamalarının farklı bölge ve kültürlerdeki çeşitliliğini ortaya koymak için karşılaştırmalı araştırmalar yapılması önerilmektedir. Ayrıca, ritüellerin toplumsal işlevlerini daha geniş bir örneklemde değerlendirebilmek amacıyla nicel yöntemlerle desteklenmiş karma araştırma desenlerinin kullanılması faydalı olacaktır. UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi’ne dahil edilen Hıdırellez’in farklı toplumsal gruplardaki yansımalarının incelenmesi, kuşaklar arası aktarım süreçlerinin ve değişim dinamiklerinin anlaşılmasına katkı sağlayabilir. Bunun yanı sıra, medya ve turizm faaliyetlerinin Hıdırellez’in algısı ve kutlama biçimleri üzerindeki etkilerini analiz eden çalışmaların yapılması, bu geleneğin sürdürülebilirliğini destekleyecek önemli bulgular ortaya koyacaktır.

Etik Beyan: Bu çalışmada kullanılan ölçek için Balıkesir Üniversitesi Etik Kurulu’ndan 28/03/2025 tarihli ve 2025/03-15 sayılı toplantısı kararı ile izin alınmıştır. Aksi bir durumun tespiti halinde Journal of Gastronomy Hospitality and Travel (JOGHAT) Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazar (lar) ına aittir.

Yazar Katkı Beyanı: 1. Yazarın katkı oranı %50, 2. Yazarın katkı oranı ise %50’dir.

Çıkar Beyanı: Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Kaynakça

- AREGEM, Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü. (2025). *Somut olmayan kültürel miras nedir?*. Erişim tarihi: 20/07/2025, <https://www.arem.ktb.gov.tr/TR-345089/somut-olmayan-kulturel-miras-nedir.html>.
- Arslan, F. (2012). İstanbul’da Hıdırellez geleneğinin geçmişi, bugünü ve yarını: Ahırkapı örneği. *Folklor/Edebiyat*, 18(71), 201-235.
- Arslan, M. (2015). Kutsal ve seküler arasında: Hıdırellez ve türbe kültürleri çevresinde gelişen eğlence kültürü. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 91-104.
- Arslan, S. (2014). Türk Kültüründe Ağaç Kültü ve Hayat Ağacı. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 59-71.
- Artun, E. (1990). Türk halk kültüründe Hıdırellez. *Türk Halk Kültüründen Derlemeler: 1990 Hıdırellez Özel Sayısı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Arkeolojik Haber. (2019). *Baba Fingo efsanesi: Baba Fingo inancı*. Erişim tarihi: 20/07/2025, <https://www.arkeolojikhaber.com/haber-baba-fingo-efsanesi-baba-fingo-inanci-20906/>.
- Assmann, J. (2001). *Kültürel bellek*. (A. Tekin, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Ayyıldız, S. Ç., Birdir, S.S., Birdir, K. ve Ayyıldız, B. (2024). İnanç turizmi kapsamında Antakya/Dursunlu’daki Hızır Aleyhisselâm inancının ve Türbesi’nin yerel halk tarafından değerlendirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy University Journal of Social Sciences Institute*, (40), 54-69.
- Beaulieu, M.C. (2013). The myths of the three Glauci. *Hermes*, 141(2), 121-141.
- Bilgili B., Önder Y. ve Yazarkan H., (2012). Turistik ürün olarak festivallerin etkinlik ve verimliliği üzerine bir araştırma (Erzurum-Oltu Kırdag Festivali Örneği). *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2(2), 117-124.
- Bulut, M., Karacagil, Z. ve Çataloğlu, S. (2017). Düünden bugüne Hıdırellez pratikleri. *9. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi: Gelenek, Görenek ve İnançlar*, 20-23.
- Cox, J. L. (2004). *Kutsal ifade etmek: Din fenomenolojisine giriş*. (F. Aydın, Çev.). İstanbul: İz Yayıncılık.
- Creswell, J. W. (2017). *Araştırma deseni*. (S. B. Demir, Çev. Ed.). Ankara: Eğiten Kitap.
- Çalışkan, Ş. S. (2015). Türklerde Hıdırellez inancı: Makedonya örneği. *International Journal of Science Culture and Sport*, 3, 380-392.

- Çek, S. (2022). Sinop'ta Yaşayan Hıdırellez Kutlamaları. *Milli Folklor*, 17(133), 234-246.
- Çobanoğlu, Ö. (2002). *Halkbilimi kuramları ve araştırma yöntemleri tarihine giriş*. Ankara: Akçağ.
- Del Barrio, M. J., Devesa, M. and Herrero, L. C. (2012). Evaluating intangible cultural heritage: The case of cultural festivals. *City, Culture and Society*, 3(4), 235-244.
- Destanov, E. (2022). Doğu Makedonya yörük halk kültüründe Hıdırellez kutlama geleneği. *Balkanlarda Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları*, 4(1), 47-65.
- Diker, O. (2024). Kültürel miras ile kültürel miras turizmi kavramları üzerine kavramsal bir çalışma. *The Journal of Academic Social Science*, 30(30), 365-374.
- Döğüş, S. (2015). Anadolu'da Hızır-İlyas kültü ve Hıdırellez geleneği. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (74), 77-100.
- Durna, N. (2025). Bir Akdeniz köyünde kadınların benlik sunumu deneyimi olarak Hıdırellez. *Culture & Communication/Kültür ve İletişim*, 28(55).
- Ekici, M. (2023). UNESCO SOKÜM temsili listesine kayıt sürecinde “Bahar bayramı: Hıdırellez”. *SOKÜM ve Türk Dünyasında Hıdırellez Uluslararası Sempozyumu*. Ege Üniversitesi Yayınları, İzmir.
- Emirçupani, A. (2008). Farsça deyim ve atasözlerinde Âb-ı Hayât ve Türk edebiyatına yansımaları. *Journal of Turkish Research Institute*, 15(37), 187-208.
- Eren, M. (2025). Mit-Ritüel Kuramı'nın Halk Biliminde Kullanımı Üzerine Bir Değerlendirme: Al, Saçı, Eşik ve Ateş Mitolojisi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (Teke) Dergisi*, 14(2), 333-346.
- Erhat, A. (1972). *Mitoloji sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Evgin, A. (2007). *Hadislerde Hızır-Gayb ilişkisi*. Ankara: İlahiyat Yayınları.
- Güzel, Ö. (Ed.). (2021). *Anadolu Halk Kültüründe İnanış ve Ritüeller*. İçinde Ö. Güzel Hıdırellez: Ledün ilminden türeyen yeni başlangıç inancı ve ritüelleri, (ss. 63-90). Ankara: Nobel.
- Güngör, K. (1956). Anadolu'da Hızır geleneği ve Hıdırellez törenlerine dair bir inceleme. *Türk Etnografya Dergisi*, (52), 56-72.
- Gürçayır Teke, S. (2016). Değişen kültürel mekânlar, dönüşen gelenekler: Ankara'da Hıdırellez kutlamaları ve Hamamönü Hıdırellez Şenlikleri. *Ankara Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 44-59.
- Honko, L. (2006). Ritüellerin oluşum süreci (R. Ersoy, Çev.). *Milli Folklor*, (69), 129-140.
- Kapağan, E. (2019). Karabük'te hıdırellez bayramı ile ilgili inancı ve kutlamalar. *Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi*, (13), 34-43.
- Karataş, V. (2012). Sivas Ali Baba Mahallesi'nde Hıdırellez inancı ve bu inanca bağlı inanışlar. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 2(1), 43-46.
- Kanar, H. E. ve Doğan, C. (2020). Edirne örneğinden hareketle Hıdırellez geleneği. *Balkan & Near Eastern Journal of Social Sciences (Bnejss)*, 6(1), 54-59.
- Lenger, D. (2022). Modern Türkiye'de uğur getirdiğine inanılan hıdırellez parası. *Milli Folklor*, 17(136), 205-214.
- Mutlu, H. G., Avcıkurt, C. ve Filiz, A. (2020). Festival katılımcılarının motivasyonları ve turistik deneyimleri. *Uluslararası Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 219-233.
- Oğuz, M. Ö. (2020). Çok uluslu Hıdırellez: Sınırlar ve sorunlar. *Milli Folklor*, 16(125), 35-45.
- Oğuz, M. Ö. ve Aslan, E. (2020). *Türkiye'de yaşayan geleneksel kutlamalar*. Erişim Tarihi: 07/07/2025, [https://hacibayram.edu.tr/api/files/1/Hacibayram%20AHBV/thbmer\(trTR\)/Yasayan%20Kutlamalar.pdf](https://hacibayram.edu.tr/api/files/1/Hacibayram%20AHBV/thbmer(trTR)/Yasayan%20Kutlamalar.pdf)
- Ocak, A. Y. (1998). *Hıdırellez*. Erişim Tarihi: 07/07/2025, <https://islamansiklopedisi.org.tr/hidrellez>.
- Ocak, A. Y. (2012). *İslam-Türk inançlarında Hızır yahut Hızır-İlyas kültü*. İstanbul: Kabalcı Yayınları.
- Özdemir, A. (2018). Hızır inancı ve Hıdırellez kutlamalarındaki yeri. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (87), 101-120.

- Özkan, Ç. (2020). Sürdürülebilir Gastronomi Turizmi Kapsamında Somut Olmayan Kültürel Miras Unsuru: Hıdırellez Pilavı Üzerine Bir Araştırma, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(1): 361-373.
- Segal, R. (2012). Dinsel mit-ritüel kuram (N. Atabağsoy Çev.). *Milli Folklor Dergisi*, (92), 173-187.
- Sol, S. (2010). Edirne Kakava şenlikleri. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 60-73.
- SonHaber (2025). *Kakava'da rekor katılım bekleniyor*. Erişim tarihi: 20/07/2025, <https://edirnesonhaber.com/kakavaya-rekor-katilim-bekleniyor/155484>.
- Soylu, B. Ç., Şahin, B., Demir, B. ve Misir, İ. (2024). Kazdağı Türkmen köylerinde geleneksel tören ve ritüeller: Sürdürülebilir kültürel miras turizmi üzerine bir araştırma. *Türkbilig*, 2024(48), 394-419.
- Turan, F. A. (2008). Anadolu'daki Hıdırellez kutlamalarına dair inanmalar, ritüeller, yasaklar ve yaptırımlar. *Gazi Türkiyat*, 1(2), 101-111.
- Türkoğlu, A. E. (2006). *Geçmişte ve günümüzde Antakya'da Hıristiyanlık* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- TDK, Türk Dil Kurumu (2025). *Mit nedir?*. Erişim tarihi: 21/07/2025, <https://sozluk.gov.tr>.
- UNESCO. (2003). *Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage*. Paris: UNESCO. Erişim tarihi: 20/07/2025, <https://ich.unesco.org/en/convention>.
- UNESCO. (2025). *Spring Celebration: Hıdırellez*. Erişim tarihi: 20/07/2025, <https://ich.unesco.org/en/RL/spring-celebration-hdrellez-01284>.
- UTMK, UNESCO Türkiye Milli Komisyonu (2025). *Somut Olmayan Kültürel Miras Sözleşmesi*, Erişim tarihi: 20/07/2025, <https://ich.unesco.org/doc/src/00009-TR-PDF.pdf>.
- Kahraman, N. ve Arıkan, R. (2015). Orta Asya'dan Bilecik'e Hıdırellez. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 15(1), 13-28.
- Kapağan, E. (2019). Karabük'te Hıdırellez Bayramı ile İlgili İnanış ve Kutlamalar. *Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi*, (13), 34-43.
- Kumartaşlıoğlu, S. (2017). Edremit ve Burhaniye Tahtacılarında Hıdırellez. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(37), 275-292.
- Kozak A., M., ve Bahçe, S. (2009). *Özel İlgi Turizmi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- KTB, Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2025a). *Kültürel miras*. Erişim tarihi: 20/07/2025, <https://www.ktb.gov.tr/TR-96283/kulturel-miras.html>.
- KTB, Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2025b). *UNESCO somut olmayan kültürel miras listelerinde Türkiye*. Erişim tarihi: 20/07/2025, <https://yakegm.ktb.gov.tr/TR-345095/unesco-somut-olmayan-kulturel-miras-listelerinde-turkiye.html>.
- Yolaçan, M. K. ve Yüksek, G. (2022). Sivrihisar İlçesinin Temel Turistik Arz Kaynaklarına İlişkin Somut Kültürel Miras Envanterinin Belirlenmesi. *Journal of Gastronomy Hospitality and Travel (JOGHAT)*, 5(4), 1820-1846.
- Yüce, N. (2011). Hıdırellez bayramıyla ilgili bazı notlar. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 44(44), 249-256.